



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

# De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

13 Quid castitas, & in quibus rebus versetur.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

obtenebret. hoc enim propriè est officium huius virtutis, eà mensurà vti potu inebriante, quando eo vrendum est, quæ mentis functiones non impediatur, vel offendant.

88 *Obisio.* Dices, Ergo hæc virtus non distinguitur à virtute abstinentiæ; quia etiam huius officium est, vti moderate cibo & potu, vt congruit valetudini & functionibus mentis.

*Resp.* Respondeo, Si nomen abstinentiæ sumatur vt vulgò solet, & sicut à sanctis Patribus passim vsurpatur, *sobrietas* est pars abstinentiæ: nemo enim dicitur habere virtutem abstinentiæ, qui est intemperans vini, vel alterius potus inebriantis, quantumvis alioquin sit moderatus in vsu cibi & potus imbecillioris.

Si verò hoc nomen strictissimè sumatur, vt accipit D. Thomas, sic potest inueniri aliqua distinctio: nam congrua moderatio in vsu vini (sub vino intellige omnem potum vinosum, & inebriantem) habet peculiarem difficultatem; quæ non est in moderatione cibi & potus alterius: tum quia homines passim sunt magis proclives ad excessum in vino, quam in cibo: tum quia excessus in illo est multò facilior: tum denique quia est grauior, & maiorem noxam infert; vt Prouerb. 23. dicitur: *Ingrreditur blande, & in nouissimo mordebit vt coluber.* Hinc fit vt in eius vsu requiratur peculiaris virtus, quæ hæc præstet; quam propriè vocamus *sobrietatem*, à seruanda bria; (quæ vox mensuram vini significat, iuxta Donatum) eò quòd maximè in vsu vini, moderatio seu mensura sit adhibenda. Quæ verò moderationem adhibet in vsu cibi & potus alterius, (v. g. aquæ, vel lactis) in qua non est tanta difficultas, nec tantum periculi, communi nomine dicitur *abstinentia*.

89 *Quibus hac virtus maxime necessaria.* Petes, In quibus maximè hæc virtus requiratur. Respondeo, Esse quidem aliquo modo necessariam omnibus, peculiari tamen ratione Episcopis, Principibus, & senibus; præterea feminis, & adolescentibus, vt rectè D. Thomas art. 4. Prima pars patet, tum quia omnes debent resistere tentationibus carnis, quas absque hac virtute moraliter impossibile est vincere: *Luxuriosi enim res vinum, vt ait Sapiens, Prouerb. 20.* (nimirum si immoderate sumatur) & Apostolus ad Ephes. 5. *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria:* tum quia omnes debent esse vigilantes, & excubare animo aduersus insidias diaboli; quod absque hac virtute fieri nequit. vnde Apostolus Petrus Epist. 1. cap. 5. *Sobrius estote, (Græcè νηφελῆς) & vigilate, quia aduersarius vester diabolus, tamquam leo rugiens circumit quærens quem deuoret, cui resistite fortes in fide.* & 1. ad Thessal. 5. *Nos, qui dei sumus, sobrii simus; Græcè νηφελῆς:* tum denique quia *ebriari regnum Dei non possidebunt, 1. ad Cor. 6.*

90 Secunda pars probatur: Episcopi enim, Principes, & senes præ ceteris ad functiones sibi proprias requirunt mentis serenitatem, quam præstat sobrietas.

Episcopi quidem, (sub quibus intelligendi ceteri Ecclesiæ ministri, vt notat D. Thomas) quia ipso forum est vacare orationi, lectioni sacra, erudiendo populo, & Sacramentorum administrationi; quæ omnia mentem puram, serenam, & peruiolem requirunt. Vnde Apostolus inter cetera, quæ in Episcopis requirunt, ponit sobrietatem.

Principes, quia debent populum sibi subditum iuste gubernare: ad quod summa vigilantia opus

est, tum vt idoneos ministros constituant; tum vt iam constitutis inuigilent, vt hi officium præstent, ne priuatis potiùs commodis, quam bono publico studeant; tum denique vt peculiariter curent ne causæ pauperum negligantur, vel peruertantur. Vnde Prouerb. 31. *Noli Regibus, o Lamuel, noli Regibus dare vinum; quia nullum secretum est, vbi regnat ebrietas. & Ne forte bibant & obliuiscantur iudiciorum, & mutent causam filiorum pauperis.* Vide de hoc plura apud Alexandrum ab Alexandro lib. 3. cap. 11.

Denique senes, quia in his ratio vigere debet ad aliorum eruditionem: nihil enim turpius ebrioso & fatuo sene. vnde Apostolus ad Tit. 2. iubet moneri *senes vt sobrii sint.*

91 Tertia pars patet; adolescentibus enim est necessaria sobrietas, ob feruorem illius ætatis. vnde ante annum trigesimum vinum bibere, etiam viris, apud Romanos criminofum erat, vt Alexander ab Alexandro loco citato refert.

Feminis verò ob iudicij debilitatem, quod facile vsu vini perturbatur: eo verò perturbato, facile aliquid indecori committunt. vnde olim apud Romanos mulieribus vinum bibere non licebat, teste Plinio lib. 14. cap. 13. & Valerio Maximo libro 2. cap. 1.

## DVBITATIO XIII.

Quid castitas, & in quibus rebus versetur.

D. Thomas quest. 161.

92 *Castitas generalis.* **C**astitas propriè significat puritatem quamdam, à voluptatibus & actibus carnalibus, in quibus est peculiaris quedam turpitudine & impuritas, alienam. Generatim verò, vel potiùs per metaphoram, puritatem animi ab omni amore & delectatione inordinata creaturarum; atque aded ab omni labe peccati, quæ in amore creaturarum malè ordinato consistit. quo modo dixit Apostolus 2. ad Corinth. 11. *Respondi enim vos vni viro, virginem castam exhibere Christo.* Sic D. Augustinus lib. de Mendacio, cap. 20. *Castitas animi est amor ordinatus, non subdens maiora minoribus.* & hanc dicit pudicitia corporis anteferendam. Verùm nos hic de *castitate* propriè loquimur, quæ circa voluptates carnis versatur.

93 *Officium castitatis.* Igitur sicut abstinentia moderatur affectum & vsum in esculentis, sobrietas in poculentis; ita *castitas* in venereis, ne plus, alio tempore, loco, modo illis delectemur, vel vtamur, quam rectæ rationis præscripto secundum præsentem statum congruit.

Est autem *castitas* alia perfecta, alia imperfecta. *Perfecta* est quæ ab omnibus voluptatibus carnis, tam licitis quam illicitis, perpetuò abstinere proponit: vnde etiam affectum nuptiarum excludit.

*Imperfecta* est, quæ vel solum ad tempus id proponit, vel solum ab illicitis abstinere, & licitis moderate vti, vt in matrimonio. Hæc autem moderatio consistit in debito loco, tempore, modo, & fine. qui enim cum hisce circumstantiis matrimonio vtitur, ab aliis abstinet, castitate coniugali præditus est.

94 *Obiectio.* Dices, Etsi abstinere à voluptatibus illicitis, & in licitis adhibere debitam moderationem, sit per se honestum, ac proinde virtutis obiectum; tamen non videtur per se honestum, abstinere licitis & moderatis: tum quia nemo in statu innocentie ab illis

illis abstinisset, cum pertineant ad speciei humanae propagationem; tum quia usus illarum est actus virtutis; ac proinde abstinentia illarum non potest esse virtutis opus; quia virtus virtuti non est contraria.

Resp.

Resp. Si per se honestum dicatur id, quod in omni statu, & cum quibusvis circumstantiis honestum est; sic abstinere ab illis voluptatibus non est per se honestum; quia initio mundi, genere humano nondum satis propagato, honestum non fuisset: sicut neque ieiunia, aliaque afflictiones honestae fuissent in statu innocentiae. Si vero per se honestum dicatur, quod in praesenti statu cum circumstantiis nunc passim occurrentibus, absque relatione ad finem extrinsecum, honestum est; sic abstinere à licitis voluptatibus matrimonij est per se honestum, quia non solum quatenus sit propter Deum est honestum, sed etiam ex propria ratione, quatenus id per se hominem liberat multis rerum saecularium curis, & reddit magis idoneum & expeditum ad functiones mentis, facitque similitudinem spiritibus Angelicis. & hac ratione est obiectum virtutis castitatis. Vnde castitas perfecta videtur specie distingui à castitate coniugali; (quod etiam insinuat D. Thomas q. 152. art. 3.) quia alia ratio honesti & laudabilis reperitur in absoluta abstinentia, alia in moderato usu.

Castitas  
coniu-  
galis  
specie  
dis-  
tinguitur  
à perfecta.

95

Materia  
castitatis.

Ex dictis facile intelligas quae sit castitatis materia, & quod officium. Proxima enim materia sunt interni concupiscentiae motus; hos enim vel comprimit, vel secundum rationis normam componit.

Remotior, sunt actus externi, qui vel sunt prauij coniunctioni, vt aspectus, oscula, tactus; vel sunt ipsa coniunctio. Et quidem vt haec virtus circa ipsam coniunctionem versatur, affectum ab ea auocando, vel debito modo ea vtendo, vocatur castitas: vt verò circa actus prauios simili modo se habet, pudicitia, vt D. Thomas annotauit. est tamen vna eademque virtus circa prauiam, & circa ordinatum affectum & usum venerorum refecat; pudicitia, quatenus pudori, qui in usu illorum esse solet, est conformis. De laude castitatis vide D. Augustinum Serm. 249. de tempore.

Pudicitia.

## D V B I T A T I O X I V.

## Quid sit Virginitas.

D. Thomas q. 152.

96  
Dupliciter  
accipitur.

Virginitas à virore dicta putatur, quia denotat immunitatem à concupiscentiae adultione: quae adultio fit cum homo illius motibus consentit.

Dupliciter hoc nomen accipitur. Primò, Pro carnis integritate, libidinosa contagionis experte: & sic non est virtus, sed quid naturale; cum quo nascimur: quod etiam inuiti perdere possumus.

Secundò, Pro voluntate & proposito illius integritatis & puritatis seruandae, vel perpetuò, vel saltem vsque ad tempus coniugij: & hoc modo virtus est. & quidem si vsque ad tempus coniugij dumtaxat, non est proprie virginitatis virtus; (nam simul consistit cum proposito virginitatis & integritatis violandae) sed status quidam castitatis, vt inquit Caietan. art. 1. §. Ad euidentiam: vbi ad virginitatem, vt denotat statum castitatis,

duo requirit. Ex parte quidem corporis, non esse voluntarie pollutum: Ex parte animi, propositum ita se seruandi, nisi matrimonio iungatur.

At virtus virginitatis prorsus tale propositum excludit: quia neque in re, neque in affectu cum violatione stare potest. Hanc D. Augustinus libro de Sancta virginitate cap. 13. sic definit: *Virginitas est in carne corruptibili incorruptionis perpetua meditatio.* Itaque haec virtus in subiecto supponit & connotat integritatem carnis, & immunitatem à contagio libidinis; & formaliter in eo sita est, quòd hanc perpetuò tueri intendat, omnia illi contraria vitando.

Meditationem vocat, quia est propositum multam curam & meditationem postulans, vt illum thesaurum conferuet.

Dices, Illa integritas & puritas est quid naturale: ergo eius conseruatio non est virtus, sed quiddam per se indifferens. Conseruatur, Quia habere illam, non est obiectum per se honestum: ergo circa illam per se non versatur aliqua virtus; omnis enim virtus est amor & affectus boni per se honesti.

Respondeo, Illam integritatem carnis dupliciter spectari posse. Primò, Vt est à natura, vel vt eius conseruatio non est in nostra potestate: & hoc modo non est obiectum huius virtutis, quia non est laude aut vituperio digna. & hac ratione rectè dixit D. Thomas art. 1. Integritatem carnis per accidens se habere ad virtutem virginitatis; nam sine huius virtutis amissione potest amitti.

Secundò, Vt subest nostrae potestati: & sic est obiectum virtutis; quia laudabile est, cum in potestate tua fuerit libidinis contagione inquinari, non esse tamen inquinatum: sicut laudabile est cum potueris transgredi, non esse transgressum, & seruasse innocentiam: nam illud ipsum per se est dignitas quaedam & ornamentum naturae rationalis, per quod & longius recedit à conditione brutorum, & propius accedit ad similitudinem Angelorum, vt dictum est de castitate.

Dices, Innocentia, quae consistit in numquam peccasse mortiferè, est res laudabilis, & magnum ornamentum naturae; non tamen requirit aliquam peculiarem virtutem, sed sufficiunt illae virtutes, quae impediunt peccata, quibus amittitur innocentia; ergo similiter integritas illa non requirit aliquam virtutem, praeter eam quae impedit actus carnales, quibus illa amittitur, quae est castitas.

Respondeo, Hoc argumento rectè probari, virtutem virginitatis non distingui à castitate, nisi connotato; sed esse ipsam virtutem castitatis in subiecto incorrupto. vtriusque enim officium est vitare omnem libidinis contagionem, & subiectum seruare immune in posterum à tali labe. Sed virginitas vltèriùs connotat, hoc subiectum numquam antea fuisse libidine contaminatum: quod non includit ratio castitatis. Itaque virginitas, vt est virtus, nihil est aliud quam castitas perfecta, integritati & puritati carnis coniuncta. Perfectam voco, quae consistit in proposito abstinendi perpetuò ab omni voluptate carnali tam licita quam illicita. Imperfecta enim est, quae solum ab illicita, vel ad tempus abstinere proponit.

Nec obstat, quòd D. Thomas art. 3. in corp. dicat, virginitatem se habere ad castitatem sicut magnificientia ad liberalitatem; quia loquitur de castitate imperfecta, quatenus dicit propositum ad liberalitatem.

97

Definitio  
virginitatis.

98

Obiecta.  
Integritas  
carnis.

Resp.

Quo modo  
sit obiectum  
virtutis.

99

Obiecta.  
Innocentia  
quid.

Resp.

Virginitas  
quomodo à  
castitate  
distinguitur.

100

Ad casti-  
tatem coniu-  
galem se ha-  
bet vt ma-  
gnificientia  
ad liberali-  
tatem.